

Nog eens: vlinderen in Wallis

Tekst: Gerard Schouten

Dit verhaal is eigenlijk een vervolg op twee artikelen over vlinderen in dit Zuid-Zwitserse kanton die de afgelopen jaren in dit tijdschrift zijn verschenen (zie Vlinders 2001 (1) en 2002 (2)). De laatste twee weken van juli 2004 had ik met mijn gezin een huisje gehuurd op zo'n 1700 meter hoogte, boven het bergdorpje Blatten, gelegen op een zuidhelling aan het Rhônedal ter hoogte van Brig. Op een steenworp afstand bevindt zich het UNESCO-werelderfgoed Jungfrau-Aletsch-Bietschhorn. Deze regio in de Alpen is werkelijk van ongekennde landschappelijke schoonheid. In de verte kijk je naar de witte toppen van tot 4000 meter hoge bergen.

Alpenweiden rondom het huisje (1700m).

Gerard Schouten

Het gebied waar ik over wil hebben, wordt Belalp genoemd en ligt direct boven Blatten. Deze alp is wellicht het meest bekend van de Hexe, een jaarlijks terugkerende traditie om de winter te verdrijven. Midden in januari is er dan een skiwedstrijd waarbij de deelnemers uitgedost in heksenkledij van deze berg afdalen. Het ligt zo'n 30 km oostwaarts van Sierre en ook het Lötschental is niet ver weg. Er was zoveel te zien dat ik in twee weken tijd eigenlijk niet veel verder gekomen ben dan de berg waar ons huisje op stond. Het is teveel om alle voorkomende soorten op te sommen. Hier

More about butterflies in Wallis, Switzerland

The author describes the butterfly observations he made in two locations during a summer holiday in the Swiss canton of Wallis. The countryside high up in the mountains proved to be a true butterfly paradise. Among a large variety of species were many different Fritillaries and Blues. Even at a height of 2100 m, butterflies were numerous, including the typical alpine species.

volgt een losse greep van waarnemingen uit een tweetal biotopen, die als mooie herinneringen zijn blijven hangen.

Vlabbij huis Direct rondom ons vakantiehuisje bevinden zich vrij steile en droge kalkgraslanden met hier en daar wat struiken en een enkel perceeltje gemengd bos. Parelmoervlinders en vuurvlinders gaven het kleurrijke palet van alpenweiden nog een extra oranje-rood accent. De parelmoerpopulatie bestond uit zilvertrek, bosparelmoervlinder, duinparelmoervlinder, grote parelmoervlinder en kleine parelmoervlinder. Van de rode vuurvlinder kwam hier de ondersoort *eurydame* voor, waarvan het mannetje geen paarse zweem heeft op de bovenzijde en het vrouwtje nagenoeg helemaal bruin is. Deze vlinders waren vooral te vinden op de wat nattere en vlakke stukjes. Morgenrood daarentegen vloog volop in wat droger terrein. Ook blauwtjes ontbraken natuurlijk niet: dwergblauwtje, klaverblauwtje, tijmblauwtje, bleek blauwtje en vals bruin blauwtje (*Aricia artaxerxes*) waren gasten die ik vrijwel dagelijks tegenkwam. Ik heb altijd gedacht dat het extreem moeilijk zou zijn om er een vals bruin blauwtje uit te pikken omdat ze zoveel lijken op een gewoon bruin blauwtje. Maar tot mijn verbazing geldt in de praktijk dat je het meteen weet wanneer je er eentje ziet. De voorvleugel heeft een extreem slanke vorm, en de bovenkant is bijna zwartbruin. Ik moet eerlijk bekennen dat het bij deze kleine ondersoort *allous*, die hier vloog, nog wat gemakkelijker werd gemaakt doordat er zich geen oranje marginale vlekjes op de bovenkant van de voorvleugel bevinden.

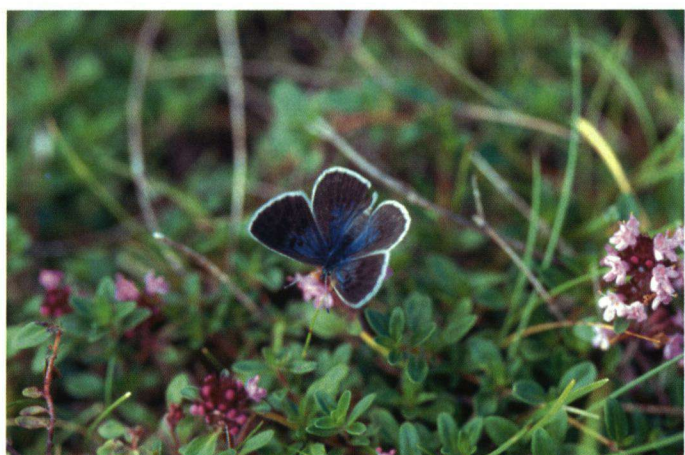
Het alom aanwezige koevinkje was hier een heel gewone en vertrouwde verschijning, net als de niet te missen amandeloogerebia (*Erebia alberganus*) en grote erebia (*E. euryale* forma *adyte*). Van deze laatstgenoemde vlinder, niet te verwarren met de boserebia (*E. ligea*), was vreemd genoeg meer dan 90% man. Natuurlijk had ik weer behoorlijk wat moeite om de andere erebia's op naam te brengen. De kleine bergerebia (*E. melampus*), met z'n kleine formaat en duidelijk oranje vlekken op een erg donkere boven- en ondervleugel, kon ik er in ieder geval nog vrij gemakkelijk uit halen. Verder was dit gevarieerde terrein het domein van de apollovlinder, groot geaderd witje, dambordje en rotsvlinder. Een enkele koninginnenpage vloog er ook rond. In deze tijd van het jaar werd hier wel erg massaal gemaaid. Gebeurde dit niet te rigoreus? Het is wellicht beter om vooral rondom de waterstroompjes wat randjes te laten staan. Ik denk dat hier nog best wat missionarisch werk te doen valt in de vorm van goede beheermaatregelen.

Gerard Schouten

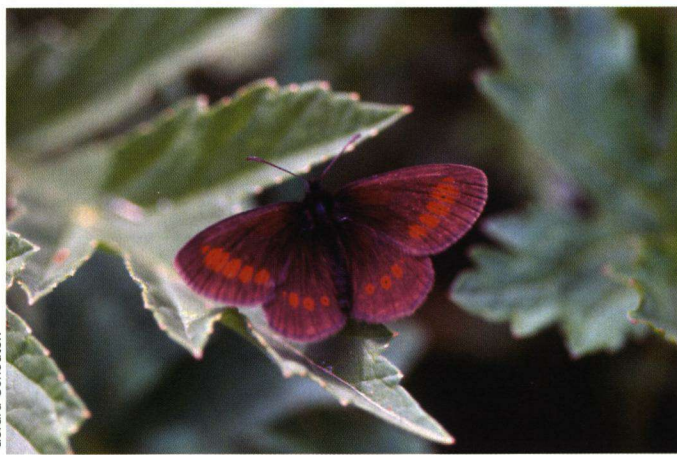
Het Jungfrau-Aletsch-Bietschhorn gebied (2100m).

Belalpkapel Het tweede gebiedje ligt op zo'n 2100 meter hoogte en is gemakkelijk met de kabelbaan te bereiken. Vanaf het eindstation van deze 'Luftseilbahn' loopt een min of meer vlak en breed grindpad naar de Belalpkapel van waar je een adembenemend uitzicht hebt over de grote Aletschgletsjer; de langste van de Alpen. Maar liefst 24 kilometer 'Eis-am-Stuck', zoals ze dat hier zeggen. De afstand naar dit uitzichtpunt is ongeveer een half uur gaans in wandeltempo. Maar ik was na drie volle ochtenden nog lang niet uitgekeken. Links van dit pad ligt een steil talud met struikheide, ratelaar, ruig alpenklokje, en vele orchideeën; rechts ontvouwt zich een langzaam aflopend glooiend terrein met bosbes en alpenroosje, afgewisseld met rotsblokken en een enkele lage grillig gevormde spar die het hier nog net uithoudt. Deze fantastische biotoop was onder andere goed voor groot spikkeldikkopje, veengeeltje (*Colias palaeno*) en berggluzernevlinder (*C. phicomone*), bergparelmoervlinder (*Boloria napaea*) en herdersparelmoervlinder (*B. pales*), zwitserse glanserebia (*Erebia tyndarus*) met z'n glimmende koperkleurige metallic glans, alpenzijde-erebia (*E. mnestra*), bergerebia (*E. epiphron*) en grote erebia en vanzelfsprekend ook weer de nodige blauwtjes. Veenbesblauwtjes die ik de afgelopen paar jaar tevergeefs op het Dwingelderveld heb gezocht, vliegen hier zomaar rond. Maar ook berggentiaanblauwtje, klaverblauwtje, heideblauwtje en het bedreigde tijmblauwtje zijn in dit gebied nog heel gewoon. Het was opvallend dat dit laatste

Gerard Schouten

Tijmblauwtje, donkere vorm boven 2000 m.

Gerard Schouten

Kleine bergerebia.

blauwtje op deze hoogte een stuk kleiner en donkerder was, een nuttige aanpassing die ervoor zorgt dat ze snel kunnen opwarmen in dit koude klimaat. Zowel alpenhooibeestje (*Coenonympha gardetta*) als darwin's hooibeestje (*C. darwiniana*) waren op deze zuidhelling zeer algemeen en vlogen in deze tijd in groten getale rond.

Het moge duidelijk zijn dat slechts een paar 100 meter stijgen of dalen een wereld van verschil kan betekenen in de vlinderpopulatie. losse waarnemingen die toch wel het vermelden waard zijn. Terwijl ik in Blatten met een zware tas vol met boodschappen uit de lokale dorpswinkel stap, zie ik plots een bijna volledig donkerbruine bovenvleugel met zwaar geblokte franje en een bleke ondervleugel met grote stippen in een plantenbak zitten. Een mooie waarneming van een tweede generatie vrouwtje vetkruidblauwtje (*Scolitantides orion*). Een andere keer zit er bij een parkeerplaats zomaar een witstreepblauwtje (*Polyommatus damon*) in het stoffige zand. En tijdens een picknick landt er opeens een titania's parelmoervlinder (*Boloria titania*) op de braamstruiken achter ons.

Met zo'n lijst was dit voor mij natuurlijk een perfecte vakantie. Toegegeven, het is voor iedere fanatieke vlinderaar hartstikke leuk om nieuwe en niet-alledaagse soorten te zien. Maar ook voor wat meer neutrale natuurliefhebbers was hier veel te beleven (alpenmarmot, gems, beflijster, rode rotslijster, alpenkauw, notenkraker, citroensijts, en grijze gors, om maar eens wat te noemen).

Gerard Schouten

Veenluzernevlinder.

Tot slot nog een paar opmerkingen over de eerder besproken gebieden in Wallis. De waarnemingen vertonen natuurlijk heel wat overeenkomsten, maar er is toch ook wel een aantal opmerkelijke verschillen: grote erebia, zwitserse glanserebia en amandeloogerebia worden in het geheel niet genoemd in de eerdere artikelen, terwijl die op de Belalp toch algemeen voorkwamen. Van soorten als veengeeltje, veenbesblauwtje, berggentiaanblauwtje, bergparelmoervlinder en herdersparelmoervlinder wordt ook geen melding gemaakt. Aan de andere kant heb ik geen enkel groot tragantblauwtje (*Polyommatus escheri*), witbonte parelmoervlinder (*Euphydryas cynthia*) of zwarte apollovlinder gezien, terwijl deze vlinders in beide hierboven genoemde artikelen uitgebreid besproken werden. Blijft de vraag of dit regionale verschillen zijn; of lopen de aantallen van deze soorten van seizoen tot seizoen sterk uiteen? Voor mij is één ding zeker: de vlinderrijkdom in Wallis is zo groot dat er nog heel wat van dit soort vakantieverslagen nodig zijn om het beeld compleet te maken ... een reden te meer om hier nog eens terug te komen! ■

Hebt u ook leuke buitenlandse vlinderervaringen opgedaan? Laat anderen meegenieten en plaats ze op het forum op www.vlinderstichting.nl! Of schrijf een artikel voor Vlinders...